

Trau dồi các nguyên tắc đạo đức cùng “đạo tràng của bạn”

ISSN: 2734-9195 09:05 21/01/2026

Tôi hỏi bạn: Đạo tràng (dōjō) của bạn ở đâu? Đây là không gian mà bạn có thể gỡ bỏ lớp áo giáp, làm dịu đi những xáo trộn bên trong và nuôi dưỡng thói quen chăm sóc môi trường xung quanh?

Các cuộc khủng hoảng địa chính trị, môi trường và xã hội đang thách thức những giả định lâu đời đã định hình nên sự hiểu biết của chúng ta về vai trò lãnh đạo.

Đã từ lâu, những phép ẩn dụ về “chiến trường” đã thống trị các cuộc thảo luận trong kinh doanh và chính trị; chúng ta cần chuyển đổi mô hình từ chiến thắng bên ngoài sang làm chủ nội tâm.

Nhiều người thường hiểu nhầm đạo tràng võ thuật (dōjō, 道場) là nơi huấn luyện chiến đấu, nhưng trên thực tế, chúng là không gian để tự chuyển hóa bản thân - nơi để trau dồi những thói quen tốt, rèn luyện nghệ thuật lắng nghe và điều chỉnh các nguyên tắc đạo đức.

Chúng ta đang đứng trước một bước ngoặt quan trọng khi Hội nghị Thường niên Diễn đàn Kinh tế Thế giới (WEF) lần thứ 56 (Davos 2026) sẽ diễn ra từ ngày 19-23/01/2026 tới đây tại Davos, Thụy Sĩ. Với chủ đề “Tinh thần Đối thoại”, Davos 2026 tập trung giải quyết các thách thức toàn cầu thông qua sự hợp tác giữa các chính phủ và khối tư nhân, các hệ thống và giả định đã định hình nền lãnh đạo của chúng ta từ lâu đang phải đối mặt với áp lực chưa từng có. Chúng ta đang đối mặt với một cuộc khủng hoảng dai dẳng được định hình bởi sự phân mảnh địa chính trị, căng thẳng sinh thái và sự chia rẽ xã hội ngày càng sâu rộng.

Trong môi trường xã hội hỗn loạn ngày nay, một cuộc khảo sát gần đây của Diễn đàn Phát triển thanh niên thế giới (WYDF) đối với các nhà lãnh đạo trẻ toàn cầu cho thấy rằng việc duy trì các chuẩn mực đạo đức là kỹ năng quan trọng nhất đối với các nhà lãnh đạo hiện nay. Tuy nhiên, trong thế giới ồn ào ngày nay, việc duy trì những chuẩn mực này chưa bao giờ khó khăn hơn thế.

Sự chuyển đổi: Từ chiến thắng bên ngoài đến làm chủ nội tâm

Đã từ lâu, phép ẩn dụ “chiến trường” đã thống trị thế giới kinh doanh. Chúng ta nói về “chiến lược”, “chiếm lĩnh” thị trường và “đánh bại” đối thủ cạnh tranh. Quan điểm này về cơ bản là một trò chơi tổng bằng không: chiến thắng của tôi chắc chắn đồng nghĩa với thất bại của bạn. Nó miêu tả thế giới như một chiến trường nơi thành công được xây dựng trên sự thiệt hại của người khác.

Nhưng trong một thế giới tương tác phụ thuộc lẫn nhau, liên kết chặt chẽ - nơi sự tồn tại của chúng ta gắn bó mật thiết với người khác, với thiên nhiên, và thậm chí cả nền kinh tế toàn cầu - việc chống lại “thế giới bên ngoài” là vô ích. Bởi vì trong một mạng lưới phụ thuộc lẫn nhau của toàn cầu hóa giữa các quốc gia, không có thế giới bên ngoài. Cuối cùng, chúng ta gắn bó mật thiết với chính những hệ thống mà chúng ta đang cố gắng chinh phục.

Do đó, chúng ta cần thay đổi tư duy từ việc chỉ tập trung vào chiến thắng sang việc nắm quyền kiểm soát.

Không giống như chiến thắng dựa trên việc đánh bại người khác, sự thành thạo phải tự mình soi xét. Thử thách thực sự không đến từ những đối thủ bên ngoài, mà đến từ chính nội tâm của chúng ta. Tiếng ồn phá hoại nhất không đến từ thị trường, mà đến từ bên trong chính chúng ta - sự kiêu ngạo, lo lắng và sợ hãi. Để đạt được sự chuyển đổi từ việc chiến đấu với thế giới sang làm chủ bản thân, chúng ta cần một không gian cụ thể: một đạo tràng võ nghệ (dōjō, 道場) tập

luyện.

Thói quen, môi trường sống và cư dân

Đạo tràng (dōjō, 道場) thường bị hiểu nhầm là nơi huấn luyện võ thuật, nhưng nghĩa đen là “Nơi (Jō) của Con đường (Dō)”, một không gian để tự chuyển hóa thông qua những thói quen tốt.

Xét về mặt từ nguyên, “thói quen” (hành vi của chúng ta) và “môi trường” (môi trường xung quanh) có cùng nguồn gốc và không thể tách rời. Thói quen bên trong của chúng ta định hình môi trường bên ngoài, và ngược lại; môi trường này cũng định hình thói quen bên trong của chúng ta.

Trong quan điểm tương hỗ, “cái tôi” (bản ngã) riêng của mỗi người không phải là một thực thể cố định. “Cư dân” - tức chúng ta là ai - là một hiện tượng năng động phát sinh từ sự tương tác này. Nếu môi trường sống của chúng ta được thiết kế như một chiến trường, chúng ta sẽ tự nhiên phát triển những thói quen hung hăng và trở thành “binh lính”. Nhưng nếu chúng ta thiết kế nó như một đạo tràng (dōjō, 道場) tập luyện, chúng ta sẽ trau dồi những thói quen phòng thủ và trở thành “nhà thám hiểm”.

Tại sao lại là bây giờ? AI như một “công cụ khuếch đại nghiệp báo”

Sự chuyển đổi này rất cấp bách, không chỉ vì chúng ta cần đối thoại để thu hẹp những chia rẽ xã hội, mà còn vì chúng ta đã bước vào thời đại trí tuệ nhân tạo. Từ góc nhìn Phật giáo, trí tuệ nhân tạo không phải là một loài độc lập, mà là “trí thông minh do tổ tiên truyền lại” (ancestral intelligence) - một kho lưu trữ khổng lồ ghi lại những khuôn mẫu hành vi trong quá khứ của chúng ta.

Nếu trí tuệ nhân tạo là sự tích lũy kinh nghiệm từ quá khứ, vậy trách nhiệm của nhân loại là gì? Không phải là lặp lại những khuôn mẫu của ngày hôm qua, mà là bổ sung những khuôn mẫu mới vào lịch sử. Dù thành công hay thất bại, chúng ta đều phải có can đảm để khám phá những điều chưa biết và tạo ra những dữ liệu mới cho câu chuyện về nhân loại ngày nay.

Trí tuệ nhân tạo (AI) hoạt động như một công cụ khuếch đại nghiệp quả, một quan điểm được đưa ra bởi Peter Herschok, một nghiên cứu viên cao cấp bán thời gian tại Trung tâm Đông Tây. Các thuật toán được huấn luyện dựa trên lịch sử loài người - nghiệp quả tập thể của chúng ta - có thể ngay lập tức khuếch đại các thói quen của chúng ta trên toàn cầu.

Nếu chúng ta quen với những chiến thắng dựa trên nỗi sợ hãi (xung đột và định kiến), trí tuệ nhân tạo (AI) sẽ đẩy nhanh sự phân cực xã hội đến mức vượt ngoài tầm kiểm soát của chúng ta. Nếu chúng ta quen với việc phấn đấu vì sự xuất sắc (trí tuệ và sự hợp tác sáng tạo), trí tuệ nhân tạo sẽ trở thành người bạn đồng hành khôn ngoan của chúng ta. Chúng ta không cần phải tự mình gánh vác trách nhiệm định hướng đạo đức; máy móc có thể hỗ trợ chúng ta trong việc này.

Để dẫn dắt liên minh này, trước hết chúng ta phải tự làm chủ bản thân.

Nhưng thật khó để duy trì những ý định thuần khiết như vậy chỉ bằng năng lực riêng của mỗi người. Chúng ta cần một khuôn khổ cho việc thực hành này.

Công ty như một Đạo tràng

Điều này cũng mang lại cho công ty một tầm nhìn mới. Trong thời đại mà mỗi cá nhân có thể tự do lựa chọn nơi làm việc, giá trị thực sự của việc thuộc về một tổ chức là tìm thấy một “Đạo tràng” (道場, dōjō).

Đức Phật dạy chúng ta rằng tu tập tâm linh không thể là một nỗ lực đơn độc; việc có những người bạn cùng chí hướng với mục tiêu chung tạo nên một con đường tu tập tâm linh hoàn chỉnh. Để duy trì lòng can đảm khám phá những điều chưa biết, chúng ta cần những người bạn đồng hành cùng khích lệ lẫn nhau. Ngày nay, những cá nhân tài năng không còn chỉ bị thúc đẩy bởi động cơ tài chính; họ tìm kiếm một mục tiêu chung, một cộng đồng nơi họ có thể cùng nhau hoàn thiện nhân cách của mình.

Khi các nhà lãnh đạo định nghĩa lại công ty của họ như những Đạo tràng - những nơi dựa trên sự an toàn về mặt tâm lý và các thực tiễn chung (như sự sạch sẽ) - họ thu hút những người khao khát vượt lên trên việc chỉ tìm kiếm lợi nhuận và trau dồi trí tuệ. Họ tạo ra một môi trường mà trong đó thế hệ lãnh đạo tiếp theo có thể phát triển.

Đạo tràng của sự lắng lòng nghe

Trong truyền thống Phật giáo của tôi, cơ sở tự viện Phật giáo được định nghĩa là “nơi để lắng lòng nghe”. Điều này định nghĩa lại mục đích của việc tu tập của chúng ta. Một nơi không phải là địa điểm để bày tỏ ý kiến, mà là một không gian hoàn toàn dành riêng cho việc lắng lòng nghe.

Trong phòng họp, chúng ta thường lắng lòng nghe các cuộc tranh luận để đưa ra quyết định hoặc giành chiến thắng. Nhưng trong “Đạo tràng” (道場, dōjō),

chúng ta thực hành lắng lòng nghe có ý thức. Bằng cách buông bỏ những tạp âm bên trong - sự phán xét và những lời nói không ngừng của bản ngã “cái tôi” riêng của mỗi người - chúng ta có thể thực sự nghe thấy những tiếng nói đa dạng của thực tại. Bằng cách lắng lòng nghe những tiếng nói chân thật của các bên liên quan, cộng đồng và thậm chí cả những tiếng nói không lời của thiên nhiên, chúng ta chuyển từ sự kiểm soát sang sự đồng sáng tạo.

Một báo cáo mới của Hội đồng Lãnh đạo Toàn cầu trong Tương lai, mang tên “Lãnh đạo Thế hệ Tiếp theo cho Một Thế giới đang Chuyển đổi”, khám phá ý tưởng chuyển từ kiểm soát sang đồng sáng tạo như một sự thay đổi chiến lược trong lãnh đạo.

Một phòng thí nghiệm toàn cầu như một Đạo tràng đào tạo lãnh đạo

Dựa trên những phát hiện của báo cáo, và xét đến nhu cầu thiết kế lại toàn diện về năng lực lãnh đạo trong bối cảnh những thách thức toàn cầu hiện tại và tương lai, Hội đồng Tương lai Toàn cầu đang khởi động Phòng thí nghiệm Lãnh đạo Toàn cầu để khám phá những thay đổi cần thiết trong việc định nghĩa, phát triển và triển khai năng lực lãnh đạo nhằm kiến tạo tương lai mà chúng ta mong muốn - cho chính chúng ta và cho các thế hệ tương lai.

Phòng thí nghiệm này sẽ là một nền tảng mở rộng, hợp tác và năng động, được thiết kế để chuyển hóa những hiểu biết sâu sắc thành tác động thực tiễn. Nó sẽ tạo không gian cho các cuộc thảo luận liên tục về tương lai của lãnh đạo, xây dựng cơ sở kiến thức chung và thử nghiệm các công cụ phát triển mới.

Điều quan trọng là, nó được xây dựng dựa trên sự lắng lòng nghe và trách nhiệm giải trình, giúp các nhà lãnh đạo vượt qua tư duy chiến trường và hướng tới sự tự chủ nội tại. Bằng cách đó, chúng ta có thể điều chỉnh các nguyên tắc đạo đức của mình phù hợp với các mục tiêu dài hạn, cam kết trở thành người hướng dẫn và người bạn cho các thế hệ tương lai và bảo vệ ngôi nhà chung của chúng ta - trên hành tinh này.

Tôi hỏi bạn: Đạo tràng (dōjō) của bạn ở đâu? Đây là không gian mà bạn có thể gỡ bỏ lớp áo giáp, làm dịu đi những xáo trộn bên trong và nuôi dưỡng thói quen chăm sóc môi trường xung quanh? Tìm được không gian này là bước đầu tiên để trở thành người lãnh đạo của chúng ta cần bởi thế giới đầy chia rẽ.

Chúng ta hãy tạm gác chiến trường và cùng nhau bước vào “Đạo tràng” (道場, dōjō).

Tác giả: **Thượng toạ Shoukei Matsumoto**/Viết dịch: **Sa môn Lê Văn Phước**

Nguồn: weforum.org